

## בס"ד. ליל ב' דחג הפסח, ה'תשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

**להבין** ענין פסח ומצה<sup>1</sup>, הנה ידוע מ"ש בכתבי האריז"ל<sup>2</sup> שבלייל הפסח נמשכים מוחין דקטנות, גדלות ראשון וגדלות שני, ועיקר ההמשכה היא בבחי' ז"א, שהוא הבן הנעים<sup>3</sup>, ועל זה נאמר בהגדה כאן הבן שואל כו', היינו, שענין זה נוגע בעיקר אליו, כיון שבו נמשכים המוחין. אמנם, המשכה זו אינה כסדר המדריגות, שאז צ"ל תחילה המשכת הקטנות ואח"כ הגדלות, אלא ההמשכה היא שלא כסדר המדריגות, שנמשך הגדלות קודם לקטנות.

(ב) **והענין** בזה, דהנה ידוע שגלות מצרים הו"ע מיצר הגרון<sup>4</sup>, שהגרון הוא המפסיק בין המוח ללב, שההשגה שבמוח לא תומשך במדות שבלב. והינו, שהסדר הרגיל הוא שכאשר ההשגה שבמוח היא כדבעי, הרי זה פועל גם במדות שבלב, ולבא פליג לכל שייפין<sup>5</sup>, שנמשך ופועל גם במחשבה דיבור ומעשה שיהיו כדבעי, אך ישנו הענין דמצרים שהוא מיצר הגרון, שיש בו קנה ושט וורידין, שהם ג' שרי פרעה, והו"ע התאוות בכלל ותאוות האכילה ושתי' בפרט (כמבואר בהוספות לתו"א<sup>6</sup>), שמצד זה נעשה מניעה ועיכוב שההשגה שבמוח לא תומשך בהמדות שבלב, ובמילא גם ההנהגה במחשבה דיבור ומעשה תהי' שלא כדבעי. וענין יצי"מ הוא שנמשך מהמוחין להמדות שלא ע"י מיצר הגרון, ויתירה מזה, כמבואר בכ"מ ובפרט בדרושי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע<sup>7</sup>

(2) שער הכוונות ענין הפסח דרוש ו'. פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ב. סידור האריז"ל כוונות סדר פסח.

(3) סידור האריז"ל סדר הגדה במקומו.

(4) ראה פרי עץ חיים שם פ"ו. סידור האריז"ל פסקא עבדים היינו.

(5) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ב. רכא, ב (ברע"מ). רלב, א (ברע"מ). תניא אגה"ק סל"א.

(6) קב, ד ואילך.

(7) סה"מ תרס"ה ע' רמו.

(1) ראה בהשיחה שלפני המאמר, שמאמר זה מיוסד על ד"ה זה בביכיל חסידות\* שיצא מן השב"י — יציאת מצרים — לפני חג הפסח.

(\* כנראה הכוונה לביכיל מס' 623 בספריית "אגודת חסידי חב"ד" — נדפס לאח"י במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רפד ואילך.

וראה גם ד"ה להבין ההפרש שבין פסח לספה"ע תרכ"ח (סה"מ תרכ"ח ע' קכג ואילך). ד"ה להבין ענין פסח ומצה בסה"מ צ להצ"צ קעב, טע"א ואילך.

שלפעמים הנה המוחין עצמם נמשכים בהמדות, שאז המדות הם בערך המוחין, והו"ע גדלות המדות. וכיון שהמוחין עצמם נמשכים במדות, הנה בדרגא זו לא שייך ענין מיצר הגרון, והיינו, שפרעה וג' שריו אינם יכולים לפעול שם שינוי, ועאכו"כ שאינם יכולים לפעול העלם והסתר. וזהו גם מ"ש<sup>8</sup> וידעת היום והשבות אל לבבך, שהמוחין עצמם נמשכים בלב בהתלבשות פנימית<sup>9</sup>.

ג) **והנה** בהמשכת המוחין גופא יש מוחין דאבא ומוחין דאמא, וזהו שבפסח ישנו ענין המצה וד' כוסות, מצה הו"ע מוחין דאבא, וד' כוסות הו"ע מוחין דאמא<sup>10</sup>, והיינו, שהמשכת המוחין שביצי"מ הוא באופן שנמשכים לא רק בחי' מוחין דאמא אלא גם בחי' מוחין דאבא.

**וביאור** החילוק שבין מוחין דאמא למוחין דאבא, דהנה ידוע שיש ב' אופני השגה, השגת המציאות והשגת המהות. והיינו, שיש אופן של השגה שאף שמבינים ומשיגים את הדבר, מ"מ, משיגים רק את מציאותו ולא את מהותו, ולמעלה מזה היא ההשגה באופן שתופסים גם מהות הדבר. וכללות החילוק שבין השגת המציאות להשגת המהות הוא ע"ד החילוק שבין שמיעה לראי', והיינו, שהשגת המציאות היא בבחי' שמיעה בלבד, דאף שע"י השמיעה, שנכלל בה גם ענין ההבנה וההשגה, הרי הוא משיג את הדבר היטב ועד לשלימות ההשגה, מ"מ, יכולים להפריך (אָפּשלאָגן) זאת, כיון שאינו תופס בעצם הדבר. אך השגת המהות היא ע"ד ענין הראי' שלמעלה משמיעה, כמאמר<sup>11</sup> אינה דומה שמיעה לראי', דאף שענין זה נאמר על ראיית העין הגשמית, הרי ע"ז הוא גם בראיית עין השכל כשהיא באופן של השגת המהות. וזהו<sup>12</sup> גם החילוק שבין השגת הנביאים שנקראת בכתוב בשם ראי' ממש, כמ"ש<sup>13</sup> וירא אליו ה', שהו"ע השגת המהות, ובין השגת חכמי האמת כמו הרשב"י והאריז"ל, שהיא השגת המציאות בלבד. ובזה יובן מה שרשב"י וחבריו וכן האריז"ל וחבריו דיברו והשיגו במדריגות גבוהות באצילות וגם במדריגות שלמעלה מאצילות כו', אע"פ שענין הנבואה אינו אלא מבחי' נו"ה דאצילות, ובזה גופא רק כפי שנתלבשו בכי"ע, וכידוע החילוק שבין ישעי' (בן כרך שראה את המלך) ליחזקאל (בן כפר שראה

(11) ראה מכילתא יתרו יט, ט.

(12) ראה תניא אגה"ק סי"ט.

(13) ר"פ וירא. ועוד.

(8) ואתחנן ד, לט.

(9) ראה לקו"ש חיי"ע ע' 155. ובכ"מ.

(10) פרי עץ חיים שם.

את המלך)<sup>14</sup>, שנבואת ישעי' היא בבחי' נו"ה דאצילות שנתלכשו בכריאה, ונבואת יחזקאל היא כפי שנתלכשו ביצירה, ולמטה מזה היא נבואת זכרי' שהיא כפי שנתלכשו בעשי', ולאחרי חורבן ביהמ"ק בטלה נבואה<sup>15</sup>, וישנו רק הענין דבת קול כו'. אך הענין הוא, דכיון שהשגת הנביאים היא השגת המהות, לכן לא היו יכולים להשיג אלא עד בחי' נו"ה דאצילות, משא"כ הרשב"י והאר"ז<sup>16</sup> וחבריהם שהשיגו ודיברו גם במדריגות היותר נעלות, כיון שהי' זה רק באופן של השגת המציאות בלבד, שאף שזהו"ע של השגה, הרי מ"מ מהות הדבר לא נודע.

**והענין** בזה<sup>16</sup>, דהנה, בהשגת אלקות עי"ז שמבשרי אחזה אלקה<sup>17</sup>, הרי אף שמבין ומרגיש את הנפש המלוכשת בגופו ומחי' אותו, מ"מ, אין לו השגה כלל במהות הנפש, והיינו, שלא זו בלבד שאין לו השגה במהות הנפש האלקית, אלא גם בנוגע לנפש הבהמית ונפש הטבעית שמחי' את גופו, ואפילו בנוגע לכחות הנפש המתלבשים באברי הגוף, כמאמר<sup>18</sup> מה הנשמה ממלאת את הגוף כו', אין לו השגה כלל לידע מהותם, כי אם מציאותם בלבד. ובפרטיות יותר, הנה גם בנוגע להמציאות דאלקות יכול להיות ענין של אמונה בלבד, ויכול להיות גם ענין של ידיעה. וזהו כללות ענין העבודה, כמ"ש<sup>8</sup> וידעת היום גו', דלכאורה אינו מובן, הרי השגת המהות אי אפשר להיות בזמן הזה, ואילו בנוגע לענין האמונה אין צורך בעבודה כלל, שהרי כל ישראל הם מאמינים בני מאמינים<sup>19</sup>, וא"כ מהו ענין העבודה. אך הענין הוא, שהעבודה היא שמציאות האלקות לא יהי' באופן של אמונה בלבד, אלא באופן של ידיעה, שזהו"ע ההרגשה כו'<sup>20</sup>, ומ"מ, הרי זה רק ידיעת המציאות בלבד, אבל לא המהות.

**וע"ד** החילוק שבין השגת המציאות להשגת המהות הוא גם החילוק שבין מוחין דאמא למוחין דאבא, שמוחין דאמא הם בבחי' השגת המציאות, ומוחין דאבא הם בבחי' השגת המהות. וזוהי מעלת חג הפסח שיש בו אכילת מצה וד' כוסות, שהו"ע מוחין דאבא ומוחין דאמא, היינו, שהמשכת המוחין היא לא רק באופן של השגת המציאות (ד' כוסות, מוחין דאמא), אלא גם באופן של השגת המהות (מצה, מוחין דאבא).

(16) ראה גם סה"מ תרכ"ח שם (ע' קכ).

(17) איוב יט, כו.

(18) ויק"ר פ"ד, ח. וראה ברכות י, א.

(19) ראה שבת צז, א.

(20) ראה לקו"ת ואתחנן ד, א. ובכ"מ.

(14) חגיגה יג, ב. וראה לקו"ת ברכה צז,

א.ב. אוה"ת מגילת אסתר (קה"ת, תש"נ) ע'

ערה ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' פג ואילך.

ובכ"מ.

(15) ראה סוטה מח, ב.

(ד) **אמנם** המשכת המוחין בז"א בליל הפסח היא שלא בסדר והדרגה, שנמשך גדלות ראשון וגדלות שני לפני הקטנות, דכיון שישנו ענין מיצר הגרון, אזי לא תהי' תועלת בהמשכת מוחין דקטנות תחילה, ולכן בהכרח שיומשך תחילה גדלות ראשון וגדלות שני, שנמשך מהות חכמה עילאה כו', שבדרגא זו לא שייך ענין מיצר הגרון (כנ"ל). וכל זה הוא בליל הפסח, שאז נעשה בז"א ענין הלידה. אבל כשמתחיל לאח"ז ענין היניקה והגידול כו', אזי צריך להיות סדר והדרגה דוקא, שזהו"ע ספירת העומר, שתחילה הוא חסד שבחסד ואח"כ גבורה שבחסד וכו', שהו"ע גידול המדות ע"י המשכת בחי' המוחין, ועד שע"ז שתספרו חמישים יום<sup>21</sup>, עד לשער הנו"ן<sup>22</sup>, אזי נעשה בחג השבועות המשכת המוחין בשלימות, שזהו"ע מתן תורה, עלי' נאמר<sup>23</sup> ואהי' אצלו אמון וגו', ובזה גופא כל ה' המדריגות שנימנו בהמשך הכתוב, כמבואר בלקו"ת<sup>24</sup>. וכשם שהוא בגאולה הכללית, שלאחרי שישנו ענין הלידה אזי היניקה והגידול הוא בסדר והדרגה דוקא, כן הוא גם בגאולה ובעבודה הפרטית דכאו"א מישראל, שצ"ל באופן של סדר והדרגה דוקא, שזהו סדר העבודה בכל יום, שהתחלת העבודה היא באמירת מודה אני, ענין האמונה, ואח"כ צ"ל עבודת התפלה, ומבית הכנסת לבית המדרש<sup>25</sup>, ואח"כ הנהג בהם מנהג דרך ארץ<sup>26</sup>, לעסוק בכיור העולם (איבערמאכן די וועלט), ועד שעושים לו ית' דירה בתחתונים<sup>27</sup>.



(25) ברכות בסופה. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ה ס"א.  
 (26) ברכות לה, ב.  
 (27) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדבר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(21) אמור כג, טז.  
 (22) ראה לקו"ת במדבר יב, רע"א.  
 (23) משלי ח, ל. וראה גם סה"מ תרס"ה ע' עג ואילך.  
 (24) ד"ה ואהי' אצלו אמון (במדבר יד, ד ואילך).